

Kirjallinen kysymys KK 127/2026 vp

Hanna Sarkkinen vas

Kirjallinen kysymys Kansallisarkiston toimipaikkojen sulkemisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Kansallisarkisto on tiedottanut, että se sulkee Jyväskylän toimipaikkansa vuonna 2026 ja Hämeenlinnan toimipaikkansa kesään 2027 mennessä. Lisäksi Kansallisarkisto suunnittelee luopuvansa Oulun ja Joensuun toimipaikoista sekä Mikkelin Pirttiniemenkadun ja Helsingin Siltavuorenrannan toimipisteistä. Ratkaisuja perustellaan vähentyneellä rahoituksella ja digitalisaatiolla.

Näin mittavaan alueellisen palveluverkon alasajoon johtavat ratkaisut ovat lyhytnäköisiä, sillä fyysisiä palvelupisteitä tutkijasaleineen tarvitaan eri puolilla maata, jotta kansalaiset ja tutkijat pääsevät yhdenvertaisesti käsiksi yhteiseen muistitietoomme.

Aineistojen digitointi on tärkeää ja se parantaa aineistojen saavutettavuutta, mutta sitä ei pystytä suorittamaan sellaisella volyyymilla, joka aidosti ratkaisisi maantieteellisen saavutettavuuden ongelman. Kaikkea aineistoa ei myöskään voi digitoida tarkoituksenmukaisesti. Mikäli Kansallisarkiston palveluverkkoa karsitaan, on luotava lakiteknisesti toimiva ja riittävästi resursoitu yhteistyöjärjestelmä, joka mahdollistaa ei-digitaalisen aineiston valvotun käytön esimerkiksi yliopistokirjastoissa.

Kansallisarkiston toimipaikkaverkoston kaventaminen ei ole vain hallinnollinen päätös, vaan se kertoo miten kulttuuriperintöön, tutkimukseen ja alueelliseen saavutettavuuteen suhtaudutaan.

Oulun toimipiste on hoitanut puolen Suomen materiaaleja ja palvelua. Koko Pohjois-Suomi jää ilman arkistoa, mikäli tämä päätös toteutetaan. Tämä tulee haittaamaan esimerkiksi Oulussa ja koko Pohjois-Suomessa tehtävää historian tutkimusta. Oulun yliopiston historian opetus ja tutkimus tulee kärsimään päätöksestä. Tieteen tason näkökulmasta kysymys on vakava, sillä se voi ohjata tutkimusta epätarkoituksenmukaisesti kohteisiin, joiden aineistot ovat helpoimmin saatavilla.

Kansallisarkisto on ollut myös maakunnallisesti merkittävä alan harjoittelupaikkojen tarjoaja ja väylä tiedon- ja arkistohallinnan alalle pääsemiseen. Nyt tämä mahdollisuus sulkeutuu esimerkiksi Oulussa. Lisäksi päätös hankaloittaa sukututkimusta, joka on erittäin suosittu harrastus. Oulun materiaalit on suunniteltu siirrettäväksi ilmeisesti Mikkeliin. Kun esimerkiksi sukututkija lähtee Oulusta tutkimaan materiaaleja, hänen on matkustettava edestakaisin Mikkeliin ja yövyttävä hotellissa. Tämä vie aikaa, vaivaa ja rahaa.

Kirjallinen kysymys KK 127/2026 vp

Arkistojen sijaintia ei voi tarkastella vain Kansallisarkiston tilahallinnollisena kysymyksenä. Kyse on alueellisen kulttuuriperinnön saavutettavuudesta. Mikäli alueen arkistot siirtyvät toiselle puolelle Suomea, liudentuu ja heikkenee kosketus oman alueen historiaan ja kulttuuriperintöön. Arkistoratkaisut vaikuttavat myös alueiden tieteellisen tutkimuksen ja opetuksen edellytyksiin.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko vastuuministeri puuttua Kansallisarkiston päätökseen lakkauttaa alueellisia toimipisteitä ja

aikooko ministeri varmistaa, että kansallisarkiston Oulun toimipiste jatkaa pohjois-suomalaisen kulttuuriperinnön arkistona?

Helsingissä 30.3.2026

Hanna Sarkkinen vas